

Екскурсія нескореним Харковом

**Автор: Головчанська Єва Дмитрівна, учениця 10 класу
комунального закладу “Харківський Ліцей №3 Харківської
міської ради” », Харківське територіальне відділення МАН
України, м. Харків**

**Науковий керівник: Кронгауз Владислав Олександрович, учитель
історії комунального закладу «Харківський ліцей №3 Харківської
міської ради», спеціаліст першої кваліфікаційної категорії.**

Мета: розробити маршрут з визначними місцями та пам'ятками архітектури міста Харкова, які зазнали пошкоджень внаслідок обстрілів, щоб довести, що навіть зруйновані будівлі мають історичну цінність та продовжують захоплювати своєю красою.

Завдання:

- розповісти про історію пам'яток архітектури, їх самобутність;
- мотивувати громадськість до вивчення локальної історії, місць пам'яті;
- організувати та провести віртуальну екскурсію визначними місцями героїчної стійкості Харкова.

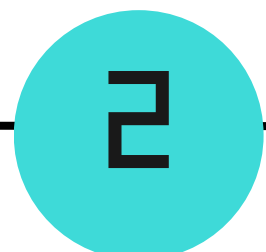
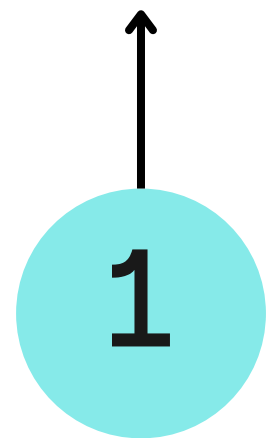
Об'єкт дослідження: історія пам'яток архітектури та будівель Харкова.

Предмет дослідження: будівлі, історичні пам'ятки та пам'ятки архітектури міста Харкова, які зазнали руйнувань під час повномасштабного вторгнення.

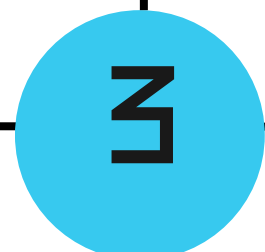
Методи дослідження: метод класифікація (угруповання місць у Харкові за спільною ознакою); метод аналізу (вивчення історії обраних місць за допомогою різних видів джерел); метод порівняння (узгодження інформації, отриманої із вивчених джерел та аналізу архітектурного ансамблю сучасного Харкова, пов'язаного із місцями, зруйнованих в наслідок обстрілів).

ПЛАН ЕКСКУРСІЇ

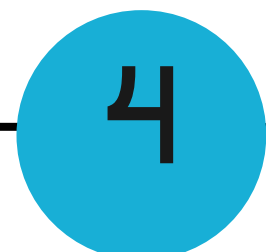
Москалівка

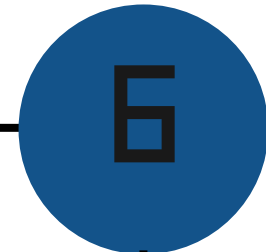
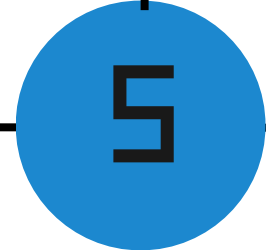
Поділ

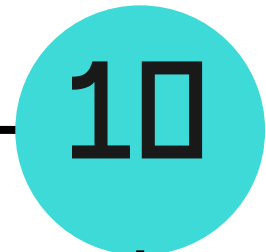
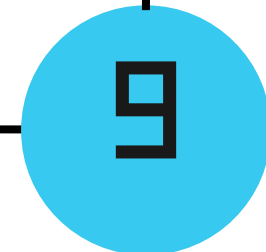
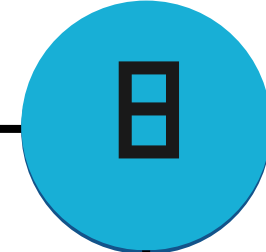
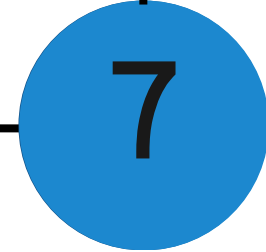
Будинок БТІ

Палац Праці

Будинок "Слово"

Харківський
Апеляційний
суд

Свято-
Успенський
Собор

Дім з
Атлантами

Обласна
Державна
Адміністрація

Центральний
Палац
Одруження

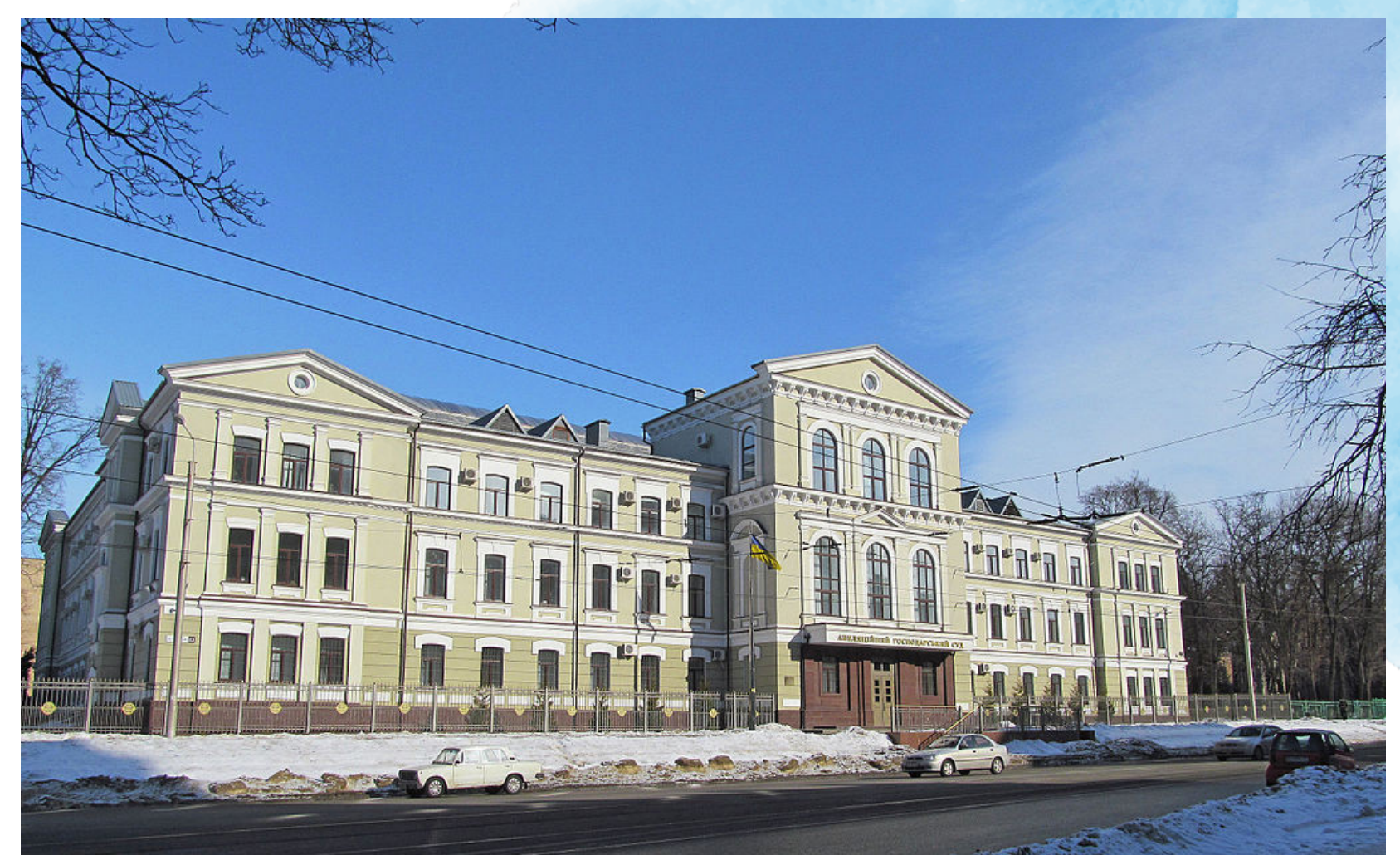

МОСКАЛІВКА

У ХІХ столітті на колишніх землях купців Карпових і родини Квіток з'явилася головна вулиця району Москалівки - Москалевська. Своє ім'я вулиця отримала від назви селища Москалівка, що утворилося від слова "москаль" - так називали відставних солдатів, які отримували тут землі під будівництво. На Москалівці також селилися купці, власники заводів. До наших днів тут збереглися кам'яний будинок, в якому приймав пацієнтів офтальмолог Леонард Гіршман, «Басейни», де за водою шикувалися натовпи людей, і будівля ІІІ-річної аптеки. Неодноразово цей район потрапляв під обстріли з боку країни агресора.

ХАРКІВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

На межі ХІХ - початку ХХ ст. в районі колишньої Михайлівської площі за проєктом архітектора Олексія Бекетова було зведено Будинок судових установ. Його об'ємно-просторова композиція вражає витонченим декором та елементами неоренесансу, нагадуючи італійські палаццо. Після доби революційних змагань 1917-1921 рр. тут розквартирувалися військові установи, а в роки Другої світової війни будівлю пошкодили. Реставрація, яка тривала з 1946 по 1954 рік, вдало зберегла автентичний вигляд будівлі. Сьогодні в цьому приміщенні діє Харківський апеляційний суд. Внаслідок ворожого вторгнення Росії в Україну 6 березня 2022 року будівлю двічі поранено в результаті ракетних обстрілів, завданих окупантами.

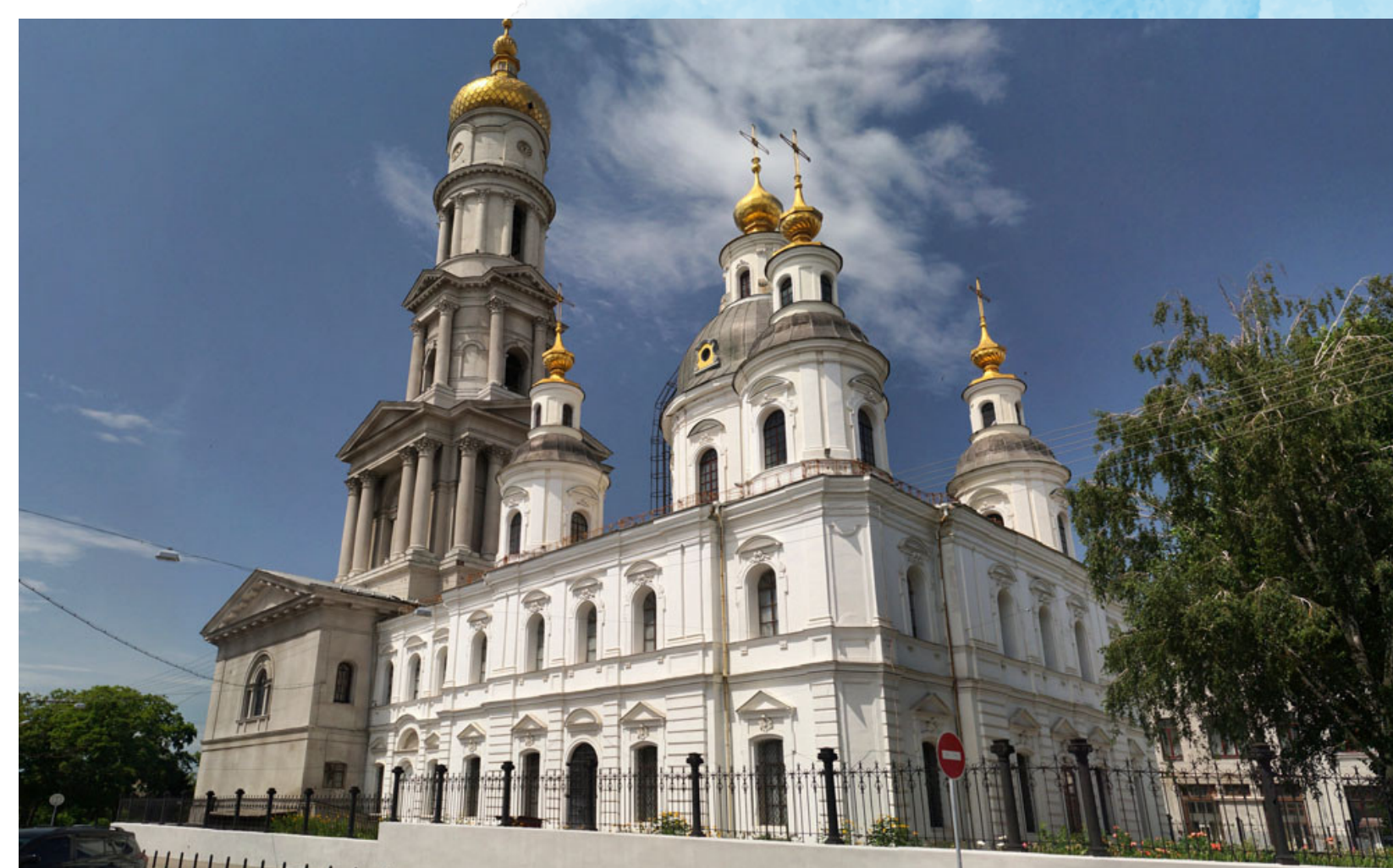
**ХАРКІВСЬКА
ОБЛАСНА
ПРОКУРАТУРА**

ПОДІЛ

Виник одночасно із спорудженням Харківської фортеці. Історично Поділ був переважно торгово-ремісничим районом. У XVII та XVIII століттях будинки в цьому районі зводили з низьких дерев'яних хат-мазанок. Сучасного вигляду район набув у другій половині XIX століття в ансамблі вулиць Кооперативної, Кузнечної і дотичних провулків. Тут селилися козаки й міщани міської сотні, ремісники і купці. Серед них - Василь Ломакін, що мав один із найкращих будинків у першій третині XIX століття, Сергій Костюрін, іменем якого назвали Костюринський провулок, та інші. Також неодноразово потрапляв під обстріли ракетами ворога

СВЯТО-УСПЕНСЬКИЙ СОБОР

Дерев'яну церкву на місці сучасного собору збудували у середині XVII ст. козаки, а в другій половині XVIII ст. почали зводити сучасний храм. Відома дзвіниця собору була побудована в XIX століття на честь перемоги у війні з Наполеоном. На той час, вона була однією з найвищих в Україні. У 1984 році у соборі був встановлений орган, до нині тут розміщений Будинок органної і камерної музики з двома залами Харківської філармонії. У 2022 році, внаслідок обстрілу собор постраждав від російських військ.

БУДИНОК БТІ

колишній "Селянський будинок", був спроектований архітектором Борисом Корнієнком у 1912 році у стилі українського модерну для Адама Піотровського. В 1920-х роках він став "Центральним селянським будинком" (Сельбуд), де зупинялися селяни-НЕПмани під час поїздок до Харкова. Тут також розміщувалася редакція газети "Селянська правда" із погруддям Тараса Шевченка на фасаді. У 1922 році у цьому приміщенні засновано Спілку революційних селянських письменників "Плуг". Після згортання українізації на початку 1930-х років фасад спрощували, але в 1992 році будівлю реконструювали для БТІ. У 2016-2020 роках відновлювали втрачені елементи фасаду. В серпні 2022 року будівлю пошкодили російські ракети.

ДІМ З АТЛАНТАМИ

Одна з визначних архітектурних пам'яток Харкова, спроектована в стилі модерну Олександром Ржепішевським у 1913 р. як приміщення Купецького банку. Його фасад прикрашали барельєфи та скульптур різних майстрів. Під час Другої світової війни будівля серйозно постраждала, але була відновлена. "Дім з атлантами" зазнав пошкоджень внаслідок ракетного удару 2 березня 2022 року.

ПАЛАЦ ПРАЦІ

Збудований у 1916 році за проектом архітектора Іполита Претро, представляє собою комбінацію модерну та неокласицизму. Будівля має шість поверхів і високі скульптури на центральному фасаді. Квартири в будинку здавалися в аренду. 2 березня 2022 року Палац постраждав від ракетного удару Росії, але залишився стояти, демонструючи силу та витримку міста.

ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Насмперед, ця будівля не є пам'яткою архітектури, але не відвідати її наразі неможливо. Колись давно тут була споруда у стилі конструктивізму, в якій знаходилось Харківське губернське земство. Під час Другої світової війни її зруйнували, а згодом відбудували у стилі сталінського ампіру. Із початком повномасштабного вторгнення 1 березня 2022 року російські ракети розбомбили Харківську обласну державну адміністрацію. Тоді загинуло 29 осіб. 28 серпня 2022 р. окупанти повторно здійснили прицільний обстріл ОДА. Одна з них зробила на площі воронку, а друга потрапила в сусідню будівлю і зруйнувала її.

БУДИНОК «СЛОВО»

Це історичне місце, де колись проживали митці «Розстріляного відродження». Будівля була спроектована Михайлом Дашкевичем наприкінці 1920-х років, у стилі модерн та конструктивізм. Сам будинок має символічну форму літери «С», тобто, слово. Будівля «Слово» була зведена для найталановитіших митців того часу, таких як Лесь Курбас, Микола Хвильовий, Остап Вишня та інші. Проте, все це був експеримент влади СРСР, яка хотіла контролювати їх, їхні життя та думки. Усі стіни будинку були нашпиговані мікрофонами, кожна квартира прослуховувалася. Крім цього, там жили агенти КДБ. Вже в 1933 році почалася хвиля репресій проти діячів української культури, перетворивши життя мешканців «Слово» на пекло. Але росіяни не знають покою, та на початку березня 2022, внаслідок обстрілу з боку російських військ, будинок було пошкоджено.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПАЛАЦ ОДРУЖЕННЯ

Спочатку побудований як заміська резиденція А. Юзефовича, пройшов через кілька функціональних перетворень.

Проектувався він архітектором А.

Гороховим, який використовував

різноманітні стилі, такі як неокласицизм, романський та візантійський. Будівля також мала ковану огорожу з мармуровими левами, які були відновлені лише в 2013 році.

Протягом свого існування палац змінював своє призначення від заміської резиденції до палацу піонерів, а згодом став пунктом реєстрації актів цивільного стану з 1962 року. Внаслідок обстрілів, будівля частково втратила скління.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ВИСНОВКИ

За результатами здійсненого дослідження нам вдалося розкрити проблематику винищення історичних пам'яток міста Харкова та поширити історії зруйнованих об'єктів. Унікальність проєкту полягає у створенні маршруту, який має не тільки минулу історію будівель, але й нову реальність та їх вигляд у теперішньому часі.

Харків залишається незламним. Незважаючи на всі випробування, ми зберігаємо наш національний спадок. Після аналізу історії пам'яток архітектури міста, ми бачимо, що навіть у найтяжчі часи, які включають радянський період, Другу світову війну та сучасну війну з Росією, місто зуміло зберегти свої культурні цінності. Це вкотре доводить про непохитність української культури, витримку та стійкість України та Харкова.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія. Поділ. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Поділ_\(Харків\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Поділ_(Харків))
2. Слобідський край. Знищена краса. Палац праці у Харкові.
<https://www.slk.kh.ua/news/khronograf/znisena-krasa-palac-praci-u-harkovi.html>
3. Харків, що манить. Дім “Мелодія”. <https://moniacs.kh.ua/tajny-doma-melodiya-chast-2/>
4. Харків, що манить. Центральний селянський будинок. <https://moniacs.kh.ua/uk/selyanskiy-budinok-bti-v-harkovi/>
5. Центральний Палац Одруження. https://mista.ua.com/Памятки/Памятники_архітектури/центральный-дворец-бракосочетания/1987/?setcity=125#google_vignette
6. Prezi. Москалівка: архітетурна спадщина. <https://prezi.com/p/rgiobfnrk5yn/presentation/>
7. Semantic corpus. Харківська обласна державна адміністрація. <https://heroes.semantic-corpus.com/harkivska-oblasna-derzhavna-administratsiya/>
8. Ukrainian institute. Свято-Успенський собор. <https://ui.org.ua/postcard/holy-dormition-cathedral-kharkiv/>
9. Ukrainian institute. Харківський апеляційний суд. <https://ui.org.ua/postcard/harkivskyj-apelyacijnyj-sud/>
10. 2+2. Таємниці елітних апартаментів: будинок “Слово” у Харкові - місце справжньої свободи чи засіб контролю КДБ? <https://2plus2.ua/zateryannyj-mir/novyny/taemnici-ELITnih-apartamentiv-budinok-slovo-u-harkovi-misce-spravzhnoi-svobodi-chi-zasib-kontrolyu-kgb>